

Na kratki

Ime mu je bilo Dani, ali onomu drugomu Daniju nije bio ni najmanje spodoban. Mislim onoga, koga su bili zli ljudi hitili u jamu med lave, da ga razdraplju.

Ne, nije mu bio spodoban. No ali sada su obadva jur na drugom svitu, pak mi je lako pisati o nji, ar me ne moru grditi ili znamda tužiti, kot mi se je nezdavno skoro stalo. Ali to ne spada simo.

Naš Dani bio je mali, suh, mršav človičac, po obrazu i vratu imao je na sto naborov i naboričev, a koža mu je bila kot rubava ripa na protuliće, samo malo škurija; bijeli viasi strčali su rijetko i šršasto ispod masnoga oboda stare škrljake, a mustaći bili su užutili od vječnoga cmuljenja fajfe ili lule. Koliko god puti sam vidio Danija, nikad nije bio prez fajfe.

A govorio je rijetko, malo teško i jecavo, nije znao izgovarati mekih glasov. Sve je on izgovarao tvrdo, tako da je pozdravljao uvijek s „topar tan“ mjesto „dobar dan“. Ali premda je teže govorio nego obično drugi ljudi, govorio je ipak mnogo i rado. Nije mu bilo ni žao, kad se je komu dalo na smih, ako mu se je slučajno ča šalnoga ugodalo pri tom njegovom razgovoru. Na priliku je znao reći mjesto „hvala Bogu“ „fala poku“. Nije ada čudo, da su mu ljudi govorili mjesto Dani samo Tani.

Naš Tani je ata pil toper člofik, koforil je nemer teško i polako i rasretno ali čuta. Kad bi se bilo moglo upraviti jednom ričom ili dvimi, on bi rekao rado i mučno sedam drugih.

Ne samo ja, nego i cijelo selo vam more posvidočiti, da je to tako bilo, ali prosudite sami. Dogodilo se je med drugim jednoč silijedeće:

Naš Tani vozio se je jednoga dana popodne kravami po ditelinu na Krčić. Vozila se je s njim i njegova hižna družica Magda, ili kako ju je Dani zvao Makta. Vozu se oni i vozu, a uboge kravice koracaju klecavo i polako ravno tako, kot je Tani govorio. A Tani sidi uz svoju Matku i cmulji svoju dragu fajfu, spušća oblačić za oblačićem.

Nikako ne moru dojtii dalje s mjesta, da je bilo i samomu Taniju krivo.

Nato veli Tani Makti:

— Makta, reci krafam hajs, ar ja kurim!

Ka kraljevi

Kao Tami naj' bi od morana drugom tamgji ni najmanje poverlani.

Prisluhiv mogao bi ostati, koga su bili čamom ljudi. Laki: on jomim ostalim, da ga podupa gin.

Ne, naj' mu bi sporubam. Ko se sadu su jin obadva puteljini.

Kao Tami bi je nuh, misao maše čerice, po oboga i vata imal je na isto noćno a koga mu je lbi kod rubova papa na postelici. Samo maš spornja je lbi. Maš bih vlati stičali su netko i tivatik ig pod maomja odreda stasitstički sa muntak. bi su uzruke. on očevga stasno činu fajnig fajtje. Kaktak gori puti mu maš tamja maktak naj' bi praj fajtje.

Ja poverit je netko, malo bih i jecare na naj' gual iggoravit maktak gavor. Ma je on iggorat fajtje, vata je on oševell puzdrupal maše, dobru stas' , fopur tam! Ali kaktak je kaje poverit njo otiču dajgi fidi, gvorit je vijidur maše i unogo.

Naj' mu lbi su jao, kad se je koma na maš dala ako mu se je stasojus na tolnoga agorale pri tam iggoravna pofpovom. Kad mu prebika maše i maktak fopur' juas je neč i faka potku' naj' se maš, da su mu gudi gvorit maše čam stasno Tami.

Kao Tami kaktak fopur' čipke je fide, koforit je mu fajtke ali čuta ako i putakos i kojichos. Kad li se lbi moglo spomut' i s čimisi ritami jbi ojedomu on je kaktak i muntak netko jedom dajgi neto. Ma samo ja, nego i celo neto čam mu povi-

neto, da je to kaktak lbi. Pevite: sami jeli naj' neto. na. Paktakit, to je lbi jechovē vata:

Kao Tami naj' se je peduga čama po poveru mu lbi po stičim. fajtje se je o naj' i

iggorav lujta a dajgi maktak i f. kaktak je je Tami juas maktak, fopur se i vopu a vopu kvarice korečaku kaktak i putakos, kaktak je Tami poverit. A Tami nidi ig maktak i amu. gi naj' dajgi fajtje i gvorit otariv ga otk kon.

Kaktak kad veli Maktak krom, kaji', da su poverit čama dajgi na muon otak dajgi i maktak k maktak i fajtje otak maktak otarkos krom. Naj' isik maktak otak.

Ma to veli Tami maktak:

Mašta reči kaktak kaji, ar ja krom.

Suzni božićni dar

Mali Ferenc, sin tete France i teta Pište bio je kod Ficiricevih u lodni, da kupi majki božićni dar.

Bio je naručio lodnarovoj teti, da mu ostavi par štrimfova za njegovu mater. Pokidob da je bilo bojno vrijeme, mogle su se štrimfe dostati samo na punkte, ali dobra teta lodnarova bili su mu obećali, da ćedu mu je dati „prez“. Razumili su ga, da kani mater razveseliti za Božić, pravoda su ga razumili, ar su i oni bili majka, ka su i sami očekivali veselje za Božić od svoje dice.

Teško je bilo ali svojčas ća dati „prez“, ali ne samo teško nego i pogibelno, ar se nikad nije znalo, gdo na koga pazi.

Bilo je mnogo ljudi u lodni, kad je došao mali Ferenc tamo. Zbog toga je morao čekati, dokle teta lodnarova otpravu sve ljude, da nigdo ne vidi, kako ćedu mu dati štrimfe „prez“.

Mali Ferenc skakljao je s noge na nogu, bilo mu je teško i tvrdo čekati, ar mu je bila majka narućila, da jooo ima dojeti za dobe domom, da se ne smi stipati do kasne večeri.

Bilo je jur škuro, kad se je Ferenc popašćio domom. Ovde se je spravljalo „nevrima“...

Majka, teta Franca, bila je oštra majka i pazila je uvijek na to, da dica zaista ispunu ono, ća im ona narući.

— No, ti stipnjak, kade si bio, ća ti nis' rekla, da imaš dojt na vrime domom?

Išlo je puf-puf po Ferencevoj glavi i po onom dijelu, ki je dobar i hasnovit za sidenje.

— Ća ne znaš ništ' reć, ti bućnjak, kad te pitam? — i opet puf-puf!

A siročak Ferenc nit jedne rići. On to nije mogao i smio povidati, kade i zać je morao tako dugo čekati.

Došao je Badnjak, došao je i Mali Jezuš, nadario je sve i svakoga. Donesao je svakomu po mali darić, a teti Franci donesao je lipe teple štrimfe. Kad joj je je mali Ferenc dao, zakrisile su joj se oći od radosti, ne toliko zbog lipih toplih štrimfov koliko zbog toga, da se je Ferenc uopće dohitio, da joj ća daruje. Veselila se je svojemu sinu i bila je gizdava na njega, kot samo jedna majka zna biti gizdava na svoju ducu.

Bilo je pozabljeno puf-puf, i kod tete France i kod Ferenca, obadvimi su bili srićni i blaženi.

Iz svega ovoga ne bi bilo nastalo ništa da nije teta Franca spala u stari grih prodikovanja.

— Da vam velim, dica, da budete odsada poslušnija, da se ne budete odsada toliko stipala, da budete na rić poslušala, a ne stoprv na puf-puf!

Pritom je teta Franca osobito gledala na Ferenca, kot da mu je kanila reći: „Si ćuo sada, ća sam rekla?“

Nato se plaho javi Ferenc:

— Da, da majka, imate pravo, ali ćer ste me krivo!

Teta Franca se uziri na njega, ar nije imala rado, kad dica pogovaraju.

— A zać?

— No, ćer ste me svejedno krivo! — poufa se Ferenc

dalje. — Znate kade sam čer bio, da sam se tako zakasnio?

— A kade? — pita teta Franca.

— No, kod Ficiricevih va lodni. Onde sam morao čekati, dokle su mi teta Ficiriceva „prez“ mogli dat štrimfe, ke vam je danas Mali Jezuš donesao, ar je bilo čuda ljudi onde, ki nisu smili vidit, da sam je dostao prez punktov.

Teta Franca je ostala zapanjena. Tribala je neko vrime, dokle joj se je pravo rasuljalo, ča joj se je čer stalo. Ali onda joj je dobro srce prikprošlo, velike krupne suze izvirale su joj na oči i tekle po obrazu doli. Nije se ih sramovala pred mužem i dicom.

A ča će Ferenc? I on udri u plač, još veće i još krupnije suze, rodne kot majuška godinica, curile su curkom.

Plakali su obadvimi i sve zbog jednoga para štrimfov, kimi je Ferenc obradovao svoju majku na Božić i kim se je ona zaista radovala. Ostalo je na mali, da se nije i ocu Pišti ka usmaknula.

Šola i Šmula

Došla mi je na pamet ona zdravo-živa Miloradićeva slika „Naša teta Kate bila vam je žena nad sve advokate“, kad sam se nezdavno spomenuo neke druge naše tete, ka je bila teti Kati spodobna kot jaje jajetu.

Još se je dobro spominjam, premda sam bio svojčas majukrijan. Dosta dugo je tomu. A sigurno ste ju poznavali i vi, ako ste kadgod bili na sajmu u Šopronu, Kisegu ili Sambotelu. Sve te sajme dospila je poiskati ta naša teta Kate, koj ali nije bilo ime Kate nego Šola. Matične knjige su pisale Uršula. Ali ne samo u Šopron, Kiseg i Sambotel je ona išla na sajme. Ne, naša Šola je dospila pohoditi sve sajme (i shodišća) do sedamdesetsedmoga hatara naokolo, hrvatske jednako kot i nimške i ugarske. Svagdir, kade je bilo samo ča zazlamka od sajmenoga šatora, onde je bila i Šola za mlada i stara. I onda, kad je jur išla potrho i plantavo s palicom.

Sve to sam razumio, jedno ali ne.

Šola bila je naima i vidna u glavi i spametna, ali znala je samo hrvatski i jedva petriči po nimšku i ugarsku. Toga ada nisam razumio, kako ta Šola dojde sa svimi timi nimškimi i ugarskimi tršci, cigani i drugimi nakraj, kako dojde s njimi na jedno.

Ali i zato je imala Šola svoj posebni recept.

Sve te tršce, cigane i druge, s kimi je Šola imala posla, naučila je ona svoj jezik, svoj „hrvatski“ jezik.

To je činila ovako:

U Šopronu je bio Miholjski sajam, a Šola bila je prava voda onde. Kupovala je kod Šmule česalo za svoje krave. Dobro je kupila, zato je bila dobre volje. Dala se je sa Šmulom u razgovor, za ovo i ono, za vrime i nevrime. Sve to Šola po hrvatsku, a Šmula je po nimšku odgovarao. Došli su i na boj, kako i ne, ar je opet izgledalo nekako mutno na svitu i svi su se za boj pominjali.

Ta razgovor prakticirala je Šola ovako:

- Bos is, Šmula, će bit boj?
- Šola, bos i tes boj?
- No, bast, Šmula, kad se 'nako soljdotn rafn.
- ? — Aha, naaa, Šola, es bird ka boj!

Vrazi su dragi

Teta Julia biše kripka hižna gospodarica, imala je čistu kuhinju, pun dvor pernatoga blaga, rac, gusak i kokoš cijelu siliju, a držala je mnogo do dobro pitanih svinji i do uredbe u stanu.

Živila je dobro sa svojim Miškom, a mimo običnih domaćih svadj nije bilo preveć larme u Julinom stanu. Jedino ča je Miški pačilo, bilo je, da je Julia rado i gusto išla na sajme i na shodišća. Znala je za sve svece i svetice daleko u okolici, znala je i za sve sajme prik sedamdesetse-dam gor, a poadjala je sve sajme ča do devetoga hatara.

Stalo se je, da je bio sajam, ne znam već kade, ali ako imam pravo, mislim da je bio na jednoj Pulji. Ali moglo je to biti i kade drugde, ar se uz Julino gusto sajmovanje morem i vkaniti. Ali glavno je to, da Julia nije popustila sajma, ako-prem je Miško brundao, da se mora pojti otava spravljati, ar je bilo ravno oko Male maše.

Julito nije pačilo, nego se ona spravi, običe se malo po svetačnijju, ono surkasto porgetsko, plavo i črljeno našit „kukljin“, na glavu vidniji kašmirić — nije bila Julia opet tako stara — zamota ona ča-to pinez u rubac, zgužva je u jedan nugao i hajd' s njimi u „modjor“ pod pajku. U drugi rubac kus kruha, kuščac slanine, krajčeni nož i glavicu luka, sve to u jedan još veći rubac, načini culo i otpravi se s culom na

hrbatu prik polja po stazi na sajam.

Na sajmu biše jur živo. Jula ide od šatora do šatora, gleda i lonce i kotle, a i platno, rublje, čizme i uža, ide med blago, gleda ovoj kravi na vime i onoj, preračuna, za koliko bi se mogla prodati njeva šara telica i krene pak najzad med šatore. Kupi drivenu kuhaču za deset krajcarov, dva lončiče po osamnaest krajcarov, a ne zna, ne bi li zela i novi lanac za Šeku, ar je Šeka zadnji tajedan jur trikrat otkinula svoj stari lanac.

— Ču ga kupit na Dometrovu kod Suhoga Jokaca. Onde će bit lakocjeniji, a donle će i stari držat.

Tako reče Jula sama sebi i krene k drugomu šatoru.

Tote vam je bilo svega: i očenaši, raspelov, svić i sv. Mihovilov od driva, kamena i porculana, pozlaćenih i nepozlaćenih. Bilo je svakojakih andjelov, velikih i malih — kot velim — pozlaćenih i nepozlaćenih, a i takovih, ki su imali kreljute rašireno kot da kanu ravno sprhnuti, a bilo je i takovih, ki su držali krila skromno pritisnuto k tijelu. Izgledali su, kot da ne znaju, ča započeti kreljuti. Na mili mah i Jula se je pogadjala pod šatorom za dva andjele, dva pozlaćene, raširenih kreljutov, kot da kanu ravno sprhnuti. A jedan je osebito milijahno gledao u svit. Te dva morala je Jula imati. Da bude i ona mogla čagod metati na domaće obloke, kad na Tijelovu ide procesija uz nje stan. A ne da ima samo ta Čuntina Mare pune obloke svecev i svetic.

Zarad tih Čuntinih punih oblokov dala je Jula već za te dva andjele, nego je spočetka imala nakanjeno. Za svakoga dukat i petnaest krajcarov. Teško je izibrala krajcare iz rupca, a potom je prošla na gmajnsku krčmu, da si kupi vrc piva i da poji domaći kruh i slaninu. Na sajme i veće svetke

se šika i ženam da si kupu piva.

Na krčmi najde Jula Končenu Baru uz gulaš.

— No Jula, nećeš gulaša? — nagizdi se Končena Bare.

— Dobar je, vrlo papren.

Ali Jula se samo sjede, razmota culo ter izvadi domaći kruh i slaninu. U to ali zaoblīči Končena Bare i te dva andjele med lonci i kuhačami. Oči su joj buljili na nje, pohvali je pravoda:

— Glejder ti tih lipih andjelov, kade si je, Jula? A koliko si dala za nje?

Kad pak Končena Bare nije dala mira, i sve za andjele simo i andjele tamo i andjelki dragi i lipi, odbrizne joj Jula, a da ni ne misli, o čemu govori:

— Poj, daj mi mira, dragi su bili ti vrazi.

Moramo ali oprostiti Juli, da joj se je zareklo i da je prekrstila andjele tako hitro na vrage. Nije ni čudo, ar je bila i ne malo jadovita, da je Končena Bare — pomislite, doma nima niti jedne cijele košulje — jila gulaš, a ona — ja gospodarica Jula — nije imala za njega, ar je bila dala sve pineze za te „drage andjele-vrage“.

Ivan i Grgo

Grgo i Ivan bili su brati. Grgo je djelao u očevom gospodarstvu, a bio je marljiv i bogaboječ. Nije išao na krčmu, nit je pio, nit se kartao, nit je trošio pinez na duhan, a bio je krotak kot janjce.

Brat mu Ivan bio je čizmar, isto bogaboječ, djelovan kot konj, a bio je vrlo sposoban majstor. Uza to je ali svaki dan rado popio par puti po tri decije, bio je prijatelj kartanju, a fajfa mu se je vječno kadila pod nosom.

Nije valjalo, da su mat i otac Grgu Ivanu držali kotno zrcalo pravice pod nos. Iako je Ivan katkada obitao, da će se poboljšati, ostajao je svejedno pri svojem i derao dalje svoju kozu. Obično bi od ponedijjka do subote pozabio na svoja obećanja i dobre nakane, pak je nedilju opet pio i se kartao.

Čizmar Ivan je morao zarad svojega posla već puti u bližnji Šopron, sad po kožu, sad po potplate, sad po ovo, sad po ono. Kada se je dao na put do Šoprona, znali su njegovi, no, sad neće biti Ivana dva-tri dane. Tako dugo je naime ostajao onde. Ne zbog kože ili zarad potplatov, nego se je gostio i pijančevao, dokle mu je ča zvonketalo u mošnjji.

To je tako išlo neko vrime, a majka se je zmaljala i prodikovala, no Ivan i dalje po svoju.

Jednoga dana domisli se majka, kako bi Ivana kurirala od zle nevolje. Nagovorila je nekolicke susjede, da naruču Ivanu, neka im donese čega-toga iz Šoprona, Mari košaru, Kati lonac. Ivan nije mogao da reče ne, a i Bare i Dore su dohajale i naručale, da je joj Ivanu, ako ne doprimi rešeta i ribeža. Ivana je podbijao smrtni pot, kad je pomislio, kamo da to sve spravi i kako da to donese.

— A Ivane, bi znamda išao Grgo s tobom, da ti pomore?

— Tako to mislite, vi kanite meni dati andjela čuvara na put — domisli se Ivan. — No dobro, dragi moji — će Ivan dalje u sebi, ali ne uvadi se.

Spravu se ada Ivan i Grgo, da ćedu u varoš. Popašću se, vrijeda su onde. Pokupuju dugovanje: Ivan svoju kožu i potplate, a skupno idu po lonce, rajne, kotle i presure, po sita i rešeta za Katu, Maru i Baru.

Bilo je nastalo podne. Braća kupu kod mesara lakat kobasice, a pak da ćedu na rastok, da se malo okripu. Sjedu za stol, zakusu nešto kobasice i popiju po tri decije.

— Hajde, Ivane, idemo da dojdemo domom!

— Popij još tri decije, ja si moram još po cveke, ar sam zabio na nje.

Nije bio on zabio na cveke, samo je iskao priliku, da ostavi Grgu na rastoku, a Grgo da popije još ča-to.

— Čim bude on već pio — misli Ivan — s tim ću ga ja moć bolje nakinčit.

I bilo je tako. Grgi je bilo dugo Ivana iščekivati i pio je jur druge tri decije, otkad je Ivan bio prošao. Onda još i Ivan po tri naruči, govoreći bratu:

— Pij, brate, da se okripiš! Rijetko dojdeš u Šopron, a vino je dobro — i slasno pocmrkne iz stakla.

Grgo počeo se je pomalo smišiti, oči su mu se zakrislile, a govorio je glasnije nego obično. Sada je počeo goniti Ivan, ki je manje pio a već izmišljao. Krenu na put. Ivan dobro gazi, a Grgo mora za njim. Dojdu u bližnju Horku.

Ivan zove Grgu, da idu na krčmu. Grgo, izmučen od puta i vina, privolji. A Ivan ga nanudja:

— Pij, brate, rijetko dojdeš u Horku, a vino je dobro! I zaista, Grgo je pio. Ta isti Grgo, ki nije išao na krčmu, niti se kartao, niti trošio pinez na duhan, lokao je sad vino i zadio si bečinar med zube, a konačno počeo i jačiti.

— Aha, sad si onde, kamo sam te željio zapeljati — pomisli Ivan, a brata nanudja da pije. Grgo je pio, a glava mu se je ljuljala sad na desno, sad na lijevo a kadgod klonula i na stol. A kraj njega brat mu Ivan kotno vrag uz grišnu dušu:

— Počini malo, brate, godit će ti! — I zadržimlje Grgo čvrsto i počne hrkati.

Ivan se kratko dogovori s krčmarom. Zatim obadva zamu siromaha Grgu, odnesu ga u konjsku štalu na slamu, polako i pažljivo, da se ne prebudi.

Krenuo Ivan prez andjela čuvara na put k domu, a da pred tim nije zabio dati krčmaru korunu, da nahrani Grgu i napoji. Skrbno se otpravi, pašči se i dojde podvečer domom.

— Ivane, kade je Grgo? — pita majka

— A odnemogao mi je Horki, ter sam ga ostavio na krčmi, da počine — veli nato Ivan. Rekao je to mirno i nekrivično, ravno onako kot da je susjedu poželjio dobar večer.

Mat ga kani i dalje ispitivati, ali je Ivan mučljiv, odgovara samo „da“ i „ha“, porazmata svoju kožu, potplate, a

po vičeri ugne se iz stana na krčmu.

Drugoga dana jutro Grge još svenek nij', a Ivan je bio na krčmi onako iz pol ust natuknuo, ča se je njegovomu andjelu čuvaru stalo, tako da su ne samo majka nego i susjedi željno iščekivali Grgu. Svegod je ki susjed zazirio ko na dvor, ko na vežu, drugi opet k gaju od šopronske strani. Ali koga nij', toga nij'.

Konačno, oko desete ure, dotulja se Grgo potučen i grišnoga dušnoga spoznanja po vrtu dole. Nije gledao ni livo ni desno, samo je buljio očima po zemlji.

— No Grgo, kade si bio do danas? — nahrupu svi na njega, i otac i mat i družina.

Grgo stoji dugo i gleda preda se, manjkaju mu riči, da čagod veli, konačno mu se ugoda, ter ispiskuta mutnim i jecavim glasom:

— Ča ćete, stalo se je, ča se nigdar ne stane.

Nato se javi Ivan iz kuta od svojega posla:

— Imaš pravo, brate, bit će svejedno bolje, ako odsad idem ja nek sam po kožu, ja sam bolje naučan na šopronsko, a andjele čuware vino lako ubije.

Odonda je išao Ivan opet sam po svoje dugovanje.

Ferko

„Kolarija nije norija“ bio je princip kolara po imenu Ferko. A toga se je Ferko i držao.

Bio je dobar kolar, djelovan i marljiv, a kad je nekome obećao kotače do Martinje, onda su bili kotači zadnji dan pred Martinjom i gotovi: suho drivo, solidno napravni, po starom običaju malo i nacrfrani. A kad je Ferko načinio rudo, onda je to bilo rudo, uvijek lipše od drugih, savršeno po obliku, a pravoda i duratno. Ako nisi imao mladih i norčastih konji, mogao si se vas svoj žitak voziti tim Ferkinim rudom.

Tako je cijelo selo bilo zadovoljno s Ferkinom kolarijom i s Ferkom. S njim je bila srićna i njegova žena Liza, ka je bila debela a malo teško je i čula. Imala je mimo toga devedeset i devet izmišljenih betegov, ke je vas čas vračila medom, lipovim i drugim čajem i nikad ih nije izvračila, tako da je sirota debela i kripka umrla u lipoj starosti od osamdeset i osam ljet.

Ali kako nij' človika bez krivice i pogriške na svitu, tako je imao pravoda i Ferko jednu. Bila je čemerna navada, kriva i grišna. Ferko se je naime jur za svojih mladih ljet bio navadio na „raubšicanje“ ili kako se još veli na krivolovstvo. A to je bome velik grih, ar je zaista grišno pojtj ubijati zece, srne i jelene bez dopusti poštovane oblasti, ka za to bere tuste

porcije i takse. Pak se Ferko vindar nije mogao ostaviti „raubšicarenja“... Pačkalo mu je, da za vidnih, misečinom obasjanih noći ide u Borje ili u Gušču, ne bi li ulovio srnu ili jelena ili k jutru barem zeca ili dva.

A ravno tako grišan bio je i Ferkin susjed Ivan. Znate ali i sami da fela felu najde ako i Budimu zajde. Tako su se združili Ferko i Ivan na skupne grihe zbog krivolovstva, ar četvere oči već vidu nego dvoje, a dvi puške već pogadjaju nego jedna, i ako su nek stare vendlke i metar i pol dužičke, sedam i pol kile teške, šeretov ali moreš nabiti koliko te je draga volja.

Fela je felu našla jednoga večera oko deseti. Lipa misečina, a bilo je oko Dometrove. Došao je Ivan:

— Hajdmo Ferko, danas će nam dojt jelen. To je sigurno kot va očenašu amen.

Ferko se nije dao dugo nagovarati.

Pobrali su svoje vendlke i se dali u Gušču.

Kod druge aleje stanu i čekaju.

Nij' jelena ni srne. Projde ura, projdu dvi, nastane treta i četvrta i Ferko bi si rado nametao fajfu duhana, ali se drži najzad, ar si misli, da će sad i sad dojt jelen po aleji gori, ili barem srna. A i Ivanu je jur dugo to čekanje, i on je željan duhana, a i domom bi išao rado.

Misečina nastaje sve bledja, kot da je i misecu jur predugo, ter se i on nagiblje jur za lozu.

Kad najednoč zavrešči mladje uz aleju onako daljak od Ferke i Ivana, ravno kot kad se jelen provlači kroz trnje...

Ferko čvršće zagradi svoju vendlku.

— Aha, sad mora dojt — si misli — mora bit blizu aleje, Još Ferko nije bio domislio do kraja, kad ono dal na

dvajset pet-trideset korakov iz grmlja izajde jelen na aleju, mirno stane i okrećući glavu sa svojim prekrasnim rogi, pogledava sad gori sad dolje po aleji, onako mirno i gospodski. Ferko zdigne civ stare vendlike, i kot jelen okrene glavu da će prik aleje, zagrmi Ferkina vendlka, a jelen kliekne na prve noge, nanovo se skoči i zapudi se u grmlje, uzdahne, zruši se i spusti dušu. A Ivan i Ferko k njemu, i za pet sekundov bili su upravili svoje: razrizali čmar kot su dvi šake dužičko, u zariz kiticu borovice, jelena pod gust grm, lišćem ga pokrili i hajdi unoge, ki brže, ta bolje i ravno domom, da ih nigdo ne vidi, ar ako je gdo u blizini, onda zna biti zlo.

Srično su došli domom i nigdo ih nije vidio.

Drugi dan dogovorili su se Ferko i Ivan, da ćedu veje zvečera na cokoru po jelena. Cokor su manja kola na dva kotače, a obično se ne napreže blago pod cokor, nego ga vuče čilovik ili dva.

I sve bi bilo dobro, da Ivan nije imao brata po imenu Joško.

Ta Joško bio je dobrijač da mu nije bilo para i zaista je nagovorio brata Ivana, da ćedu nasamariti kolara. On neka načinja kola, a jelen nij' za kolara, zeci su za njega dost dobri. Jelen neka ostane cio u stanu, ča triba kolar polovicu.

Moram valovati, da se Ivan nije dugo suprotstavljao nagovaraju brata Jožefa.

Raziožio je Joško Ivanu posao ovako:

— Vi dva, ti pak Ferko ćete pojt zvečera po jelena. Recimo oko pol dvanaeste ili polnoći vraćat ćete se s jelenom u selo. Dojt ćete po malom putacu nutar. Dai dvisto-tristo korakov od sela dojt će jedan žandar pred vas.

Vi dva ćete se prestrašiti i proteć, a sve drugo ću upravit ja.

— Ali žandar... — kani reći Ivan.

— Mući, to ću ja upravit — poduči ga Joško. I bilo je tako.

Odcokorali su se Ferko i Ivan u Gušču po jelena.

Siromah kolar nije znao ča mu se nagraža. A Ivana opet nije preveć grizlo dušno spoznanje.

Ferko i Ivan našli su jelena, razgrebli lišće i šušanj i kumaj dovukli jelena do aleje, kade je stao cokor, mučno naložili zvir i hajdi domom. Teško su vukli, ar je jelen bio težak a put čemeran.

Potili su se siročaki, no hvala Bogu su se jur približavali selu. Bili su kih dvisto metarov od sela i Ferko se je veselio, da će vrijeda i srično dojt k svojoj Lizi, kad iz kukorice pokraj puta skoči jedan žandar i zagrmi:

— Stoj!

Da ste sad vidili Ferku i Ivana, kako su odmaglili prik podvornic, jedan ovudaj po kukorišču i na vrte med silvlje, a Ferko prik prilazov i plotov, po kolovajka med škadnji i ravno na vežu.

Na veži je sidila pri svići Liza, čekajući grišnoga hiž-noga druga i moleći „Hižu zlatu“.

Prestrašila se je Liza, kad je hižni drug vas blijed i zasopan uletio nutar.

— Za volju Božju Ferko...!

Ferko samo mahne rukom i ugasi sviću.

— Mući Liza-duša, žandari — i zriva Lizu iz veže u hižu i ravno na stelju, pravoda onakovu kakova je bila, a i Ferko se je zavukao s čizmami i hlačami pod dunju. I puše kot jazlac. Ščekuje, da li će dojt žandar.

A Liza opet:

— No Ferko, za volju. . . — govorila je glasno kot svi ljudi ki teško čuju.

— Muči — zatišče joj Ferko usta i šušlja joj u uho:

— Žandari su nas za vrti lovili, ali ja sam im huknuo.

Po nekom času pak, kad se vani ništa nije čulo, a i žandara nije bilo, umiri se Ferko pak se stane da se raspravi. I Liza se stane.

— Liza-duša, daj mi druge gaće! — pošušlja Lizi u uho.

— A zač?

— Muči, ne spitkuj toliko, žute su!

S vrimenom sve dojde na svitlo, pak je i ovo, po nekom času pravoda.

Ferki se je nemer drugi dan smišno vidilo, da Ivan ništa nije zdvajao za svoj cokor. No nije ga dalje spitkovao, ar je bio još vas splašen.

Mislio je, da će morat Ivanu načiniti novi cokor.

No ali nije bilo potribno. Ivan je „našao“ svoj cokor drugi ili treti dan na podvornici.

Kad se je Ferki razvidnilo, ča mu se je stalo, zaklinjao se je, da već neće pojti „raubšicarit“.

I nije išao — do drugoga puta, ali onda je išao sam.

Doma je najbolje

Staramati spravljala se je jur dugo k svojoj kóeri u Beč.

— Pojt ću, da budete znali, a kad projdem, neću dojt do protulića najzad — znala se je doma nagražati sinu, snahi i maloj Agneski.

— No, no, nek nekate se toliko rustit, mer će vam se vrijed zamirit u Beču; naši Bečani nimaju svinj, ni krav ni konji, zamirit će vam se, namah ćete vi dopaprit, još prije nego projdete! Tako su govorili sin i snaha.

A mala Agneska:

— Majka, a ča ćete mi donest iz Beča? — Njoj je to bilo prilično najvažnije. Pak onda još:

— Majka, neće vam bit dugo za manom? Meni će bit! Staramati ništa ponajzad.

Po Novom ljetu bilo je pak zaista tako daleko. Naši Bečani zeli su staramater k sebi u Beč.

Prije odlaska ona se je još degala i natezala s domaćimi:

— Mer neću dojt do sitve!

— A da ćete dojt ča b' zabožnuo — i tako spodobno simo ter tamo.

Prvi dan u Beču.

Još je bilo priškuri, no staramat se po domaćoj pravici zbudi zaran. Bečani pravoda su, opet po svojoj pravici, spali

još kot „štuki“.

Dopodne pak ugleda se staramati po veži i po hiža, pokukne ovde u ladicu, onde u ladicu.

— Aha — veli u sebi — ovo ću ja morat sve pospravljat, da ne bude svagdir sto torbic i tokićev.

Prvi dan bio joj je dakle ispunjen spravljanjem torbic i tokićev. Prošao je i drugi i treći, staramati bila je jur prava Bečanka.

Svaki večer malo razgovora o ovom i onom.

— No majka, ćemo se pojt sutra muru šetat, još niste bili iz stana vani!

— Daj mi mira, dost ću se ja našetat k „Antonu“ na kopanje i šeranje.

Prošao je i četvrti i peti dan.

— A znate ća, dica, bi si znamda svejedno morala pojt pogledati one ulice kade sam ja prije služila.

Drugi dan, bila je nedilja, prošli su svi skupa pogledati te ulice. Bilo je tomu četrdeset ljet, da je staramati kot divojka onde služila.

Danas je onde porušeno stanje, pogorene ruševine.

Potom prošli su u crikvu k hrvatskoj maši.

Bilo je onde i domaćih iz sela. Staramati, prava Bečanka, ka se pred sitvom nije spravljala domom, veselila se je svakomu pojedinomu poznancu, kot da joj je došao sin opet domom iz Ruskoga. A stopr u društvu, kade se je bila naspravljala masa ljudi, ki su po domaću vikali i šlefurali, bliskao se je obraz staramatere kot pred četrdesetimi ljeti, kad je i ona zahajala u „Čardu“ ili „Črnu horu“.

Vrime je prohajalo.

Staramati je sve mogla, samo nije mogla mirno siditi.

Iskala si je posla vrijed ovde, vrijed onde, kuhala je, prala je posudje, zašla je i u pivnicu i kalala drva, samo da joj projde vrime.

Kad već apsolutno ništa nije mogla najti za pranje, kefanje, ribanje i prašenje, zimala je knjigu u ruke, da malo ća prešte, ali u mekom stolcu joj je vrijeda padao san na oči. Onda bi knjigu stavila na stran i opet iskala nanovo kakovu pranje, kefanje, ribanje i prašenje.

Nije imala pravoga mjesta u koži. Nije znala, ća je doma novoga, je li je sve u uredbi, je li se je svinja oprasila, pak je li se je srićno, ter ća djela Agneska i sto drugih pitani. A sve to je čuvala u sebi, nije se ufala nikoga ništa pitati, ni kćere ni zeta, da ju ne bi morebit gdo podbo, da još nije sitva pred vratu. Sirota, a vidilo se je na sto korakov, da ju ća trapi.

No, došlo je i željnočekano pismo. Od snahe jedno i od Agneske posebno. Staramati je prošla na vežu, da si je najprije sama prošte. Snaha je javljala, ća je u gospodarstvu novoga, da je sve u uredbi, a i svinja da se je srićno oprasila, petnaest mladih da ima.

A mala Agnes po ditinju. Onako sve na jedan dušak početo od — Draga majka lipo vas pozdravljam i kušujem kako vam ide ste zdravi dostala sam boboranće i fige od vas — i tako dalje. Pak — kako vam ide Bečivam se vidi ste se jur vozili koč na ringljšpiji ili na riznroti ste jur bili va šenbrun i sad vas još jednoć lipo pozdravljam i kušujem od vaše drage Agneske.

K tomu je još dodala: — Jo i mala Mukuli (Agneskina maćka) je poginula kad je ju kobila pogazila zbogom

Sad je opet išlo jedan dva dni, ... barem na van, ar na nutri djelovalo je pismo svejednako dalje:

—Bože, petnaest prašćicev, a svinja ima nek trinaest cic. Je li ćedu se ti drugi na lučku otuć? Neće li znamda svinja ko zagnjavit? Pak sad ovako lipo vrime, sniga nij', mrzlo nij', imat ćedu doma dost djela. Cipat će se morat, drivo na škadanj će se morat kod pilara popilit, drva ćedu se morat pokalat. . .

Išlo je, kot rečeno, dva dni, tri dni, no četvrti jur tvrdje.

Došlo je opet pismo iz doma, jedno od snahe, drugo posebno od Agneske.

Opet je snaha javijala novine iz gospodarstva, ovput ali tužne, ar je bila svinja zaista zagnjavila pet prašćicev. A Agneska opet po svoju, sve po redu, o teti Irmu, da je u bolnici, gdo će se ženiti i odavati, gdo je zaklao i tako dalje. Človik se mora čuditi, odakle tomu djetu s devetimi ljeti sva ta znanost i seoski „troč“. A nije zabila ni nadodati — majka meni je dugo za vami, meni neće nigdor palačinkov peč.

Staramati nije čuda govorila, iskala si je još jače i grčevitije različne posle po stanu.

Nek najednoč zvečera, išlo je prema koncu tretoga tajedna, sve umaće na stolcu, popravlja se, pak se zapudi:

— Ja ću pojt domom!

— Aah — začudu se Bečani.

I onda, bilo je sto razlogov, znala je najednoč izgovoriti sve ono, ča si je jur dva tajedne sama sebi govorila: da je lipo vrime, da se mora suče cipati, drva piliti i kalati a i po stanu da ima dosta poslovanja:

— Na prašćice se moram pojt većputi ogledat, pak ja im znam najbolje ugodit. Dost sam dugo ovde, već i tako nimate djela za me — i tako dalje i tako dalje, od jednoga na deseto, od desetoga na stoveto.

Vidilo se je na njoj, da joj je odlanulo, kad je to sve skupa bila zgovorila, rekši:

— Sad bar znate, da kanim domom.

— No ne marimo, pandiljak su ravno tri tajedni, da ste došli, ćete pojt otpodne autobusom.

— No kad moram pojt domom! — I bilo joj je laglje, kad je znala, dokle će još morat biti „na urlapi“. Veselo je poslovala još dva dni.

U ponediljak jutro stala se je zaran, da se do otpodneva spravi.

Pobrala si je svoju pratež, pometala sve na jedan kupčić, pažljivo načinjala svoje zavežljaje, a vrime nikako neće i neće dalje.

Otpodne pak otpeljali su ju Bečani zaista do autobusne postaje.

Doma na selu bilo je jur škuro, domaći sidili su oko stola, blago je imalo svoj red, za danas su bili gotovi.

— Je li će, Bože, bit našoj materi sad jur ča tvrdo u Beču?

— Bit će, vidit ćeš, da već neće dugo durat, pak ćedu bit ovde.

Nato tukeće na vrati.

— Slobodno!

Vrata se otvoru i. . .

— Ili, naša majka su došli! — zavrisme mala Agnes i jur visi staramateri za vratom.

— No majka, još nij' marcijuš, još nećemo sijat!?

— 'vo sam, su vas dali naši Bečani pozdravit! Ča ćete, kad je doma najbolje!

Svaki duh svojega Boga hvali

Kigod pozna Dubravu, ta zna, da je onde većkrat takovo blato, da ti se čizme puču s nog. To vam je on pravi klak, kim su nekad naši stari žbukali svoje kućice. Kad dođu jesenske godine, osobito se zna razblatiti peštanski kraj.

U tom istom peštanskom kraju stanovao je nekad čizmar Miško, Bog mu daj pokoj, a zemlja neka mu bude laka. Pred Miškinim stanom znalo je biti zvanaredno tusto i debelo i masno blato, ko je ostajalo na čizma kot kudilija na grebači.

A ča dubravsko blato i čizmar Miško imaju posla s ovom povidajkom? To vam se je godalo ovako.

Čizmar Miško, drugače poštenjak i dobar meštar, držao se je one stare hrvatske poslovice, da su najbolji meštri najveći lumpi. A Miško, kot je dobro djelao, tako je pravoda i dobro pio, ne prikoredno, ali znao se je već puti razigrati onako zdravo i živo, da je bio s Bogom, sa sobom i svim svijtom zadovoljan.

Takov je bio Miško, a hižna družica njegovaa, Liza po imenu, bila je s njim zadovoljna, ar se je Miško za nju i brojnu dičicu skrbio kot dobar muž i otac. Iako nisu živili u obilju, bilo je i kruha i zelja pak kunac, a katkada i dobar kus mesa za veliko i malo. A i drugače nije imala Liza većega križa s Miškom, neg ga i druge žene imaju sa

svojimi muži. A i Miškina Liza nije imala već falingov neg ih i druge seoske žene imaju. Bila je pobožna i bogabojeća, da je bilo dosta i za nju i za Mišku, a mimo toga vjerovala je u dobre i zle duhe i u višeke.

Bila je mokra jesenska dob, sve veljek je godinalo, a po selu se je bilo razblatilo onako pravo po dubravsku, najjače pravoda opet u peštanskom kraju. To je čas, kad su ljudi znali nanositi Miški po cijele rakaše čizam i bočkorov na popravak. Miško sidio je od rana do kasna, veselo zimao poderane bočkore s jednoga kupa, nabijao, udarao, cveklijao i potkavao, ulagao gotovo na drugi kup, med tim pak koč i govorio ljudem ki su si dohajali po popravnu obuću — tri seksare — ili — dvajset pet krajcarov — ili ča drugoga; uglavnom bio je ali zavjeren u svoj posao.

Jednoga dana navečer veli Miško Lizi:

— Liza sutra ću u Šopron po kožu pak cveke, pravam potkovic, potplatov pak ništo „brondsuljina“. Zbudi me rano!

— No da Miško — veli Liza, a u sebi zdahne i izmoli potiho tri očenaše za dobro putovanje, da Miški ne bi morebit naškodili šopronski špriceri.

Drugi dan otrpavi se Miško rano ravno prik Gušće i dojde za dobe u Šopron, upravi si svoje kod Šmule i Mojzija, ne zaboravi ni na gulaš kod Keglevića, ni na lanjsko bijelo kod „Labuda“, a pravoda ni ovde ni onde na „hajriger“ kod „poncihtarov“, ki su ravno rasteke držali. A s tim — Miško, bie kec und bos mokst — nabralo se je dosta trih decijov i gulaša i biršjincev, a polako nanudjala se je i noć, kad se Miško, naložen teretom i vinom otrpavi van po Pučiperi. A u Horcki pravoda opet — Miško bie kec, Miško plajp

sicn — a Miški se je bome račilo. Račilo mu se je, dokle se ga nij' nakinčilo, da se je žario kot kuhan rak. Ali siročak morao je svejedno poiti domom, i otpravio se je tužnoga srca i teških korakov prik lekindrofskih kamenjakov na marof pod brigi, ter na Gušču pak pod Močilce domom. Putem se je Miško bome i spotio, a vino mu se je pomalo skadilo iz glave, samo mu je bio jezik suh i težak, a želudac bio je prazan i gladan u trbuhu. Da mu odlane prva težina, nagne se Miško k Jandri na krčmu i okripi se s triput trimi deciji, a potom zatopa opet u seosko blato i dokmaca po Malom kraju na Peštu. A ravno pred svojom vlašćom hižom topne u blato, u najmasnije i najdibilje. Siromah skoro ostavi livu čičmu, no još se nekako ulovi za podboj putnih vrat i po strihi dojde — pomalo se pravoda i lovi za zid — do vežnih vrat i ravno u prvu hižu, kade se zaustavi kod krušne škrinje črvotočnoga hrastovoga stola. Kot sam rekao, Miškin želudac je bio prazan i gladan. Nij' si Miško našgao ni sviće ni uljenke, napamet najde i kruh i nož, odriže si ukrajak i gvamba zadovoljno suhi kruh, ar mu se nije htilo zbudjati Lize, da pita, je li je ostalo ča od vičere.

Bio se je Miško već i okripio, kad se pojavi Liza u plavo našitoj črljenoj šnicki na pragu prve hiže:

— No Miško, si sve upravio? — Pomalo kanila je Liza Mišku pravoda i skušavati i izviditi, nima li znamda teškoga jezika.

Ali Miško odgovori trizno i razredno:

— Da, Liza-duša, sve ča sam imao nakanjeno. Va ruk-soki je nekoliko žemalj pak ništo kobasice, a za dicu malo cukora.

— No dobro, ču ja dicit sutra to dat, danas je kasno. Lezi

se veljek, neka znamda projit još kamo! Ljudi su opet nanosili bočkorov.

— Neću mat, idem veljek na stelju.

Liza kanila se je ravno otpraviti van u zadnju hižu, kad se Miško stane s klupi. Nato zazvekeće u stolnoj škrinji, tajanstveno i tiho.

Liza se splašī:

— Miško, ča j' to? — Miško se zaustavi, u isto vreme prestane i zvonketanje. Miško se otpravi k vratom, a u stolu opet: cvek-zvek-cvek.

— Miško! — podrhće Liza.

Stane Miško, prestane i zvek-cvek-zvek!

Opet Miško ide korak, dva, a u škrinji opet zazvoni tajanstveno. Liza zastenji i prekrži se muče, a kad u stolu sve dalje cvek-zvek načinja, čim Miško zakorakne, prekrži se Liza bome i zglasa:

— Svaki duh svojega Boga hvali. . .

Nato Miško stane. U stolu je tiho. —

A Miško ništa, on se dalje raspravija i obaja po hiži. A u stolu dalje zvek-cvek-zvek. A Liza sve glasnije:

— Svaki duh svojega Boga hvali. . . — Križa se, a sad će, da ide po svetu vodu k svetilcu, ko je visilo uz vrata

Nato se zgodi Miško desnom čičmom, s kom se je vas čas natezao, ar mu je teško išla s noge, pod pečnu klupu i zamrjnji:

— Te j' sudilo i čičmu!

Pritom zazvekeće nekako bolno u škrinji cvek-cvek-zvek-cvek — cvek-cvek — zvek, i nato najjednoš mlr, mlr i potpuna tišina.

— . . . svojega Boga hvali. . . — ču Liza opet, a Miško

ništa, nego se dá na svoju stelju, da uživa svoj zasluženi mir.

Sirota Liza se nije suregurala ostati sama u prvoj hiži, nego je trepteći pobigla najzad k Miški na stelju, a trepetala je još i onda, kad je on jur zdavno hrkao i slatko počivao.

Drugi dan pak, rano, zbudi Liza Mišku i zapovi mu:

— Da imaš pojt veljek va prvu hižu pogledat! — Ar prava, vani je bilo jur vidno, ter se je Lizi vraćala hrabrost. Miško se je dugo zadržavao u prvoj hiži. Najednoč se začuje rompotanje i Miškino lezgetanje iz prve hiže.

— Mat, no mat, Liza-duša, hodi simo, glej-glej, tvoje: Svaki duh svojega Boga hvali. — Došla je Liza i vidila.

U škrinji črvotočnoga stola, uz žlice, vilice i nože klupko čizmarske dretve na pol razmotano, a drugi konac dretve prilipljen na Miškine čizme, kimi je botao po hiži simo-tamo. Sad se je znalo sve.

Bilo je to ovako: Mali Ivankac igrao se je istoga dana popodne na stolu klupkom dretve. Ivankac bio je ljeto dan star, pružao se je po stolu i takao klupko simo-tamo po stolu, a klupko je spalo u otprtu škrinju. Ravno onda došla je Liza u hižu. Majka i mali zabilili su od veselja na klupko ter je ostalo u škrinji.

Onde je Miško, ki je u škuri gladan i malo napit iskao kruh, napipao jedan kraj dretve, koga je izvlačio i izvlačio, dokle god mu nije došao pod čizme, ke su bile ukajujužane i na ke se je dretva prilipila. A odanle ju je Miško povlačio po hiži za sobom, a klupko u stolu razmatalo se je i skakalo po žlica i vilica i noži, da je nastajalo cvěk-zvek-cvek-zvonketanje u stolu. A to su bili Lizini „Svaki duh svojega Boga hvali“.

Sve to se je stalo zbog dubravskoga blata Miškihin šoptonskih spricerov i prevelike „vjere“ Miškine Lize.

Duhi

Nisu to duhi od kih dohajaju duhovski svetki, ki se dilu na Duhovsku nedilju i Duhovski ponediljak, nego oni duhi, kih je i dobrih a i zlih, a za ke jedni velu da egzistiraju, drugi opet tvrdu, da ih nij. Da li je takovih duhov, ne znam. U ovoj povidajki ih je ispočetka bilo, kašnje pak ali ih nije bilo, bolje rečeno, ostao je samo jedan, a i to nije bio duh. Da vidimo. — Povidala je Mare Bari, da u Dolinskom kraju koč-toč pohaja jedan duh.

Potom povidala je Bare Kati, da u Dolinski kraj svaki dan dohaja jedan duh, velik, bijel — no, kad ti velim, strašan je.

Namah je Vera Fićirićeva doznala od Kate, da u Dolinski kraj svaki dan oko polnoći dojde cio čopor duhov, većih i manjih. Neki da su veliki kot crikveni turam, a neki mali kotno palac, ali da ih je masa, no kotti velim, čopor, cio čopor.

Novina se strelovito širila po selu, od Fićirićeve Veve Patinkinoj Rezici, od Rezice Anici Potpudrućkinoj, od Anice Torke Pupčevoj, od Torke do Zorke, od Zorke do Fifike. A duhi su rasii i pomnožavali se po zapovidi Božjoj. Od sekunde do sekunde zamišalo se je med duhe i ča-to višak, i to od one sorte, ke na metla jašu, a i ki-ta „ognjeni“ se je bio jur pojavio u društvu tih duhov.

Za četvrt ure došao je glas srićno teti Rezi Surkačevoj. Teta Reza je bila ona, ča se zove gmajnski kabao. Onim, ki ne znaju ča je to zastvar, moram reći, da je to nekada bio on kabao, ki je služio kot seoska mjera za pšenicu i hrčulju, kim se je mirilo žito za desetinu, lukno za seoske sluge, kovačem za klepanje plućnih željezov i za već ča. A ta gmajnski kabao išao je pravoda po potriboći od stana do stana. Tako je išla i teta Reza po potriboći od stana do stana, većinom ali bez potriboće.

Kad je teta Reza ča doznala, znala je to najkašnje za uru svaka druga klandra, ka je ča do sebe držala, a s timi je teta Reza stala u dobroj vezi. Vjerovali ne vjerovali, bilo je tako, a tako se je dogodilo i ovput.

Namah je selo doznalo ovu čudnovatu novinu. U Dolinskom kraju je svaki dan od polnoći do jedne ure cio viškinji šabes. Spravu se onde sve više i višci, a „ognjeni“ iz sve okolice do devetoga hatara naokolo. Strašno čuda ih je, na sto i sto, drugi velu i na tisuće, lipih, mrskih, starih i mladih višak i višcev. Onde plešu i fučkaju, a cigani im guslaju. A med tim strašno velikim čoporom ide s jedne strane na drugu, polako i dostojanstveno, velik, bijel duh. Čim dojde do kraja, onde zdola na sinokoša, okrene se i ide opet polako najзад, ta strašni bijeli duh. Velik je kotno crikveni turam. Pravo je imala Ficiriceva Veva, kotno crikveni turam. A drugi bijeli duh — i ta je strašan — mali je kot puž, ali ga je svejedno viditi, a i on pohaja med viškami polako od jednoga kraja do drugoga. I on, ravno kotno njegov kompanjon, on „crikveni turam“, pohaja kot pastir med črijedom.

To je bila ada ta seoska novina.

Žene bojale su se pomalo, a nisu se usudjivale noći nikamo same po selu.

— Duhi ćedu me — znale su onda reći. A sve ča je pravo, bilo je i mužev, ke nisi mogao spraviti po noći u Dolinski kraj, a da si im obećao par konji.

Samo med zrelijimi junaki, ne med marcijuškimi, bilo ih je, ki nisu vjerovali nit u višeke nit u duhe. Samo su se smijali tomu svemu.

Med ovimi bio je jedan, Tonac po imenu, ki se nije bojao ni ognja ni pakla, a još manje višak i duhov. —

Veli Tonac jednoga dana Ferenčki, prijatelju svojemu!

— Čuješ, Ferenčko, vjeruješ ti va tu halaburu va Dolinskom kraju?

— Ja? Ne, tovaruš, to su izmele stare babe pod komandom tete Reze Surkačeve. Čemo ča stvoriti?

— Čemo, ali mi dvimi nismo dost, tribamo još koga. Koga bi još zeli va partiju?

— A recimo Mataca pak Tončku, oni dva bi bili za ti posao.

Tako je i bilo.

Tonac, Ferenčko, Tončko pak Matko prošli su — bio je ravno utrak, a onda se ne ide selo k divojkam — k Patinkinim na rastok. Sidili su malo, malo pili, šaili se s Patinkinimi divojkami. Kad se je velik dio gostov razasao, a Patinkine divojke bile prošle na san, stisnuli su junaki glave skupa i šušljali, šušljali dugo, a onda platili svaki svoje frontalje, rekli „laku noć“ i prošli od Patinkinih. Putem do doma zastali su još malo i razgovarali se dalje.

— Tako, dičaki, Ferenčko ti ćeš dojt po Ficiricevoj kolovajki, Tončko po Bućkinom prilazu, Matko će čekati kod

Pupčeve ljese, a ja cu dojt slarmom i bukom od Jandrinoga. Ste razumili?

— Da! — velu Tončko, Ferenčko i Matko.

— A svaki dobar usičak va ruku. Ako nam ta čopor duhov i višak bude kanio huknut, onda dičaki po njem i udri! — Onda tako srijedu u pol dvanaestoj. Pak Matko, da se ne zakasniš kod Lize.

— No, no, da se nek ti ne zakasniš kod Zorke! — S tim se Tonac otpravi na san, a i drugi se razajdu.

Srijedu, nešto pred pol dvanaestom. Škuro kot u žepu. Sam Bog, da blata nij'. Najednoč zafučne iz Ficiriceve kolovajke: cicipee. Nato iz Bučkinoga prilaza: cicipee, a i na Pupčevoj ljesi: cicipee, a i izdaleka — slabo od Jandrinoga — cicipee.

— Dobro, dobro — pomisli Tonac, ki čeka kod Jandrinoga — svi smo ovde.

Nato zafučne ponajzad, i svi mu odgovoru, ča je zlamenovalo čekati, dokle ne dojde novi znak fućkanjem.

Čeka Tonac, čeka. Približava se dvanaesta. Oko dvanaeste čuje se fućkanje od Ficiricevoga: ti — ti — ta, ča je zlamenovalo: ovo je.

I zaista, vidi se nešto bijeloga, velikoga kako se kreće s odzgor u Dolinski kraj; sad je kod Cuckinoga, a sad kod Potpudrićkinoga, a sad kod Ficiricevoga, u čijoj kolovajki Ferenčko željno čeka, da dojde jur jednoč ta „duh“. A duh, glej, glej! Sad je veći, sad je manji, ide potihoo, a sad je mimo kod Pupčeve ljese, kade opet Matko željno čeka, usičak čvrsto u šaki.

A sad se pojavj glasno s bukom i vikom od Jandrinoga Tonac:

— Dičaki, ulov'te ga!

Svi, Tonac, Ferenčko, Matko i Tončko s četirih stran navalu na „duha“.

Duh nije dospio nit na livo nit na desno, dvakrat je samo dospio zajauknuti ispod bijele plahthe:

— Dičaki ne, ja sam, ja Joško Perin!

A dičaki nek po njem. Udri i udri. Skinu mu bijelu plahthu s glave, zamu mu dužički kolac kim je zdizao plahthu sad više sad niže, da je bio čas visok kot „crikveni turam“ čas mali kot „puž“. Kad su se dičaki dost namlatili dobrijaka Joške, dao mu je na zadnje Tonac još jednu nogom na ono mjesto ništo pod hrptom, naručili mu još, da si smi dojt drugi dan k Jandri na krčmu po plahthu i poslali ga sa špotom i batinami domom.

A oni prošli su zaista na krčmu, povidali kasnim gostom novinu na tepli i rekli krčmaru Jandri, da čedu zapiti plahthu, a Joško Perin da će ju iskupiti. Jandra krčmar razumio je šalu, zeo plahthu i dao svakomu litar vina na kredit. I bilo je smiha i šale.

Kako se je hitro bila razglasila „duhovska“ novina po selu, bome još brže razglasio se je „duhovski“ debakel. Bilo je lezgetanja.

Pravoda se nije moglo nikoga najti u cijelom selu, ki bi bio vjerovao u te „duhe“.

Još i sama teta Reza Surkačeva izgovarala se je:

— No vidite, dobri ljudi, čega je svega na svitu! Nisam vam ja velje rekla, da je to nek kakova-takova norija?!

Bili su još oni časi, za ke su maši stari povidali da su bili dobri. Dali su ~~stari~~ ti časi dobri bili, to bogne neznam, ali mislim, da su i onda stari ljudi povidali svojim unučicem za one čase, ki su davno bili i ki da su dobri bili i blaženi, a za ke su im povidali njevih starih ocev oči. Bit će ali znam-da tako, da su bili ti časi ča dobri a ča zli. Prošlo zlo se ali vreda i rado zabi, tako da nam ostane samo dobri del tih zlo-dobrih časov. S tim ali vsi prošli časi bili su dobri časi.

Ali nećemo se sada za čase i vrijeme, ar sam vam htio povidat ono Elijaševo prijetenje. Od svetoga Elijaša, od koga se povida već prijetenj, međ drugimi i to, da se je na koncu svojega zemaljskoga života odvezal na ognjenih koli ravno va ~~na~~ nebo. Od vremena te vožnje drži se svetoga Elijaša za patrona protiv grmljavine i strel.

Na ta patronat svetoga Elijaša računala je i Vanko Petešićev, kad je išal pūn straha na Pulju na pećirk.

Bilo je to maime tako, da su bili vsi ljudi dužni vršiti radu privražanjem kamena i cigle na građnju velikoborištofske crkve, ka se je onda prenačinjala, ar je bila nastala premala za brojne vernike. Ada kot vidite, morali su bit vsejedno još oni ~~stari~~ stari dobri časi, ar danas mislim nij po seli crkav, ke bi bile premale za selske vernike. Na radu velikoborištofske crkvi morala su pravoda pojt i farska dica iz Maloga Borištova, ar je selo slišilo pod faru velikoborištofsku.

Bubnjal je ada kišbirov u Malom Borištoru, da ima vsaki gospodar od hausnumero ajnc do Kūrkeljevoga pojt dojadući četrtak na radu, vozit će se kamer iz lekindrofskoga kamenjaka, ki ne ide, bit će oštro kaštigan, platit će 3 dukate, a mižo toga dostat će 25 batic na gotu zadnjicu. To je išlo sputa i Vanki Petešićevomu, ar je i on bil gospodar a stan mu je bil ne daleko od hausnumero ajnc.

Kako i kako ne, neznam dali se Vanki nij htילו pojt na radu

ili su mu bili konji plantavi a voli šantavi. Vanko nij išal četrtak a ni dojadući utorak, kad se je moralo pojt va lučmansku ciglenku po ciglu. Ki po tretu put nij išal, a ni kašnje ne.

Zval je selski sudac Vanku, da zač ne ide.

"A ja neću, " je odbriznul Vanko, a pri tom je i ostalo.

Zval je i farnik Vanka, da zač neće na radu.

"A gospodine otac duhovni, voli su mi plantavi, a konje sam prođal, ter ne morem, a Vi recite ča ćete, ja ne morem jer ni neću."

Pital je farnik selske ljude, dali je prođal Vanko konje.

Nij ih bil prođal.

Dali mu naplantuju voli, pita farnik ljude.

No da ne, gospodin otac duhovni.

Tako, tako, pomisli farnik ~~na~~ a ne veli ništ.

Jednoga dana pred večer dojde kišbirov k Petešićevim. Kad nij bilo Vanke doma, naruči Vankinaj ženi Vevi:

"Reci mu, da je došla oštra zapovid iz Pulje, da mora dojadući petak u devetih na pećirk. Ako ne dojde, bit će oštro kaštigan, a kad-dari dojt čedu po njega i odprimit čedu ga."

Kad je došal Vanko na večer ~~Vankinaj~~ domom, povidala mu je Veva da je bil kišbirov ovde i da je tako i tako rekao a Veva nadoda:

"Ako ne dojdeš, odvlić čedu te žandari."

Vanko se j malo splašil, ar si je odmah mislil, da će to bit zbog te vražje radote, ali se je srčenič pred sobom i Vevom, ~~na~~ našpotljivo govoreći:

"No, ter ča čedu meni ti bučnjaki na Pulji?"

Ali oko sreca bilo mu je vsejedno malo neobično. Ali zapovid je zapovid. Došal je petak, nategne si Vanko nažoranane hlače i osvita čizme, obisi si rikljin prik ramen, takne ki seksar va žep i odpravi se zarav na Pulju, da bude u dobi onde. Kot ide mimo uz velikoborištofsku crkvu, grize ga malo i dušno spoznanje, da si nij spunil svoje dužnosti, ar i radota je dužnost.

S prvoga je Vanko ~~je~~ još veselo koracal, ali čim bliže je

dovajal Pulji, vse mu je teže išlo, a koraki nastajali su vse kraći. Od Borja do mosta pod brigom mu se je činilo, da je došal prefriško, a na briegu je bil na mah zgora, a druga se ta put na vraga dugo vliče. Na brigu Vanko malo počine i gleda ko plašljivo ko srdito na Pulju dolli. U strahu dojde mu na pamet sveti Elijaš, patron i ravnatelj strel i grmljavine. Okrene se Vanko Elijašu, da bi mu pomogal.

"Sveti Elijaš, udri iz vedroga neba va te glavane na Pulji."

Elijaš ali kot da ne bi čul.

A Vanko opet:

"Sveti Elijaš, udri iz vedroga neba va te glavane na Pulji. Sveti Elijaš udri!"

Kad ali sveti Elijaš nij udiral iz vedroga neba va te glavane na Pulji, niti je spravljajal oblake i grmljavinu, moral se je Vanko vsejedno dat na noge, ar se je čas približaval.

Putem do Pulje, -nij imal već daleko- ponavljajal je Vanko verno i gusto, pun zaufanja u svetoga Elijaša:

"Sveti Elijaš udri iz vedroga neba, sveti Elijaš udri iz vedroga neba, sveti Elijaš udri!"

Ali svetac kot da bi bil nim i gluh.

Medutim došal je Vanko polako ali sigurno na pecirk.

Spuhal se je malo, sam sebe srčenal i tišil, no mer znam-da neće bit tako strašno. Sada se nij već ni poufal pomolit se svetomu Elijašu, misljeći, da će onda i njega strēja, ako svetac znam-da svejedno udri iz vedroga neba. Zdáhne Vanko po zadnji put i stupi nutar k činovniku velje prva vrata na desno, da se upita kamo to mora. Povi svoje ime i da je pozvan danas na pecirk u devetih i da je iz Maloga Borištova.

Stane se činovnik, ne veli ni pet ni šest. Projde van. Vanki je bil ravno prošal prvi strah, kad dojde činovnik nazjad s dvimi ori-jaškimi mužii. Ovi zamu Vanku prez jedne riči vsaki pod jednim pazuhom i hajde-de s njim van za zgradu pod sliviše. Pod zadnjom sliivom bila je jedna vrst klade, a ča bi človik zabožnul, stal je Vanko va kladi i bil je prignut na naslon. Bili su ti dva orijaši -kot vidite- dobro uvežbani

u tom poslu. Na mili mah bilo je već i čut, kako Vanku obdealuju s dvimi usički.

Potih i razredno: jedan, dva, kot jedan odbroji, drugi se zamahne. Ov usiče, odbroji, drugi se zamahne. I tako spadaju udarci na Vankinu zadnjicu: osamnaest veli prvi razredno, po času pak drugi devetnaest, prvi opet dvajset.

Stenji Vanko i stenji, ali mu se mora na diku reć, hrabreno se je ponašal. Kad je ali spal dvajsetpeti udarac, pobral se je Vanko, nit je ča rekao nit si je ča zabil, samo van, van si je željil dojt iz toga prokljetoga pecirka.

Putem pak, kad su Vanki prošle najveće boli, dospil je pomilit i na svetoga Elijaša. Onda mu se je stoper pravo razfujjalo, da kako je to bilo s tim Elijašem. Da ga je ostavil prez obrambe u stiski.

A kako ide Vanko i ide, zamisli se i postane, pak veli Elijašu:

"Sveti Elijaš, da budeš znal, sad sam prebolil. Ne zami mi za grih, ali ja mislim, da si i ti takov bučnjak, kot su ti na Pulji, ar i ti s njimi držiš."

-tin-

Mačkur Miho i gulaš

Stalo se je zdavno. Negdo bi mogao pomisliti, da je povidajka, ali je svejedno istina.

A godalo se je ovako:

Brajdina krava je bila kraj, no preklali su ju još, da se ne veli, da je crknula. Siroćak Brajda stugivao je za njom, ali ča je kraj, to je kraj; a da spasi i nagospodari, ča se je još moglo, dao je Brajda izbubnjati, da će meso od preklane krave rasprodati, kilu za toliko i toliko krajcarov.

Kad se na selu nekome dogodi nesrića, da mu je krava kraj, idu ljudi i kupu po kilu mesa. Ki ter ki pravoda još i želju siromahu vragu tu nesriću, jedni zato, ar su nazlobni po naravi, drugi opet zato, kad je bila ta krava znamda bolja od njeve vlašće.

Ali da ne zabim, preklana je — velim — Brajdina krava, a i Tomačko se je otpravio k Brajdinim u kamru kade je susjed Buran sikao kravu na kusiće, a tetac Brajda pažljivo pobirao uknjasteniimi, neokretnimi prsti krajcare i seksare.

Tomačko dâ svoj seksar, zame meso i ide domom. Doma poriže luk — čuda luka — poriže meso na kocke, zame masti i na oganj s presurom.

Suri mačkur cijelo vrime milio se je uz Tomačku i zmaljao se predući i miljahno podrhtavajući svojimi mustaći za kušćac mesa. Nije ga dostao, akoprem se je

zaplitao med noge Tomačkine, i skakljao vrijed simo, vrijed tamo. Jedino ča je postignuo bilo je, da se je Tomačko grubno uhrupio na njega i istirao ga silom iz kuhinje.

Tomački su se slinila usta od ugodne duhe, a da mu vrime hitrije mine, projde na susjedstvo k čičmaru Mihi, da si iz Mihinoga miška napuni fajfu duhanom. Tomačko je naime rado kurio fajfu, ali nije kupovao duhana, nego se je obično zadovoljavao orihovim, ditelinovim i drugim lišćem. Samo na veće svetke zaželjio bi si fajfu pravoga duhana — na priliku danas, kad si je kuhao gulaš. Kad je zapalio fajfu, a dim slasno propuhivao kroz usta i nos, opet mu dojde na pamet gulaš i pogizdi se pred Mihom, da si on — ja, ja Tomačko — na običan djelatni dan kuha gulaš.

A čičmar Miho, kot je bio vragoljan, posluša Tomačku čistim okom kot nekrivično ditešce i izmisli vragoliju. Na-sred najljipšega razgovora — bilo je i drugih muži onde — stane se Miho, zame jedne bočkore pod pazuh pro-mrmļajući, da ide s njimi k teti Bari.

A otpravi se u Tomačkinu vežu i ravno nad presuru s gulašem. „Kruh je va škrinji pod stolom“, dospene Miho pomisliti putem. Odriže si ada landu prik svega hliiba, a vilicami izibere kus po kus mesa iz gulaša. Zadovoljno cmoka i si katkada umoči landicu kruha u gulaš, ali uglav-nom se držao mesa.

I suromu mačkuru davao je Miho obiljno. Nije bio tako skup kot Tomačko, mer i meso nije bilo njegovo. Kad je Miho zasitio sebe i suroga mačkura Tomačkinim gulašem, pritegnuo je vretenom vežna vrata, naslonio rešetku, a mačkura ostavio u veži, da Tomačko najde barem jednoga krivca. Bočkore stisne Miho pod pazuh i odvija po zadnjem

kraju dolji k teti Bari. Upravi svoje i navrne još na tri decije, da si poplavi masni gulaš.

Medjutim zgubi se i Tomačko da vidi svoj gulaš. Kus kruha u ruki, otpravi se s vilicama nad presuru, nadigne črepulju, a ugodna paprikova duha polije ga iz rajne, da mu se je stekla slina u usti.

— Nooo — začudi se Tomačko i badlja i nabada vilicama do dna pressure, a kako ne ulovi mesa, miša i miša po dnu, konačno nadigne rajnu s jedne strani, a onda i s druge. Vidi, da nij' niti kuščaca mesa, samo kade-tade rastežu se onako malo odeblji viasi pomišani s lukom po dnu rajne. Tomački se od straha naježu viasi, nije si znao zamisliti, kamo se je izgubilo meso. Dojde mu misao na ovo i ono, a pomisli i na viške i višece; zamalo da ga nije počeo podbijati pot, kad ravno u ta kipac hukne suri mačkur kroz vrata, a da se nije niti dobrsnuo vežne rešetke. A Tomački — kot da ga je gdo rasvitio — pogleli su naježeni viasi, kad je zaoblčio mačkura i bilo mu je skoro blaženo oko srca, kad se je dohitio, da nisu niti viške niti višci u njegovoj veži, nego da je mačkur požerao meso.

A kako je laglje rasrditi se na proste mačkure nego na nadnaravne sile, kot su to na priliku viške i višci, raspsova se Tomačko iz punoga srca na mačkura. Kad je u to vrime mimo išao Miho, mačkurov kompanjon, uz Tomačkinu hižu čuje, kako Tomački sfaljuje sapa u dugom karanju. Moglo se je razibrati, da je bilo govora o nekom vragu, o surom vragu, o gulašu, pak da te j' sudio, da te j' krstio i spodobno. Velim vam, nije bilo najlipše. Miho se nije ni segurao da pokukne na putna vrata. „Nije se dobro zabadati u ljude kad

psuju“, će Miho sam u sebi i dá se ravnim putem domom.

Po dužem času pravoda — kako i kako ne — doznao je Tomačko, kako je dospio mačkur požerati meso iz kipućega gulaša.

Od toga vrimena nije Tomačko Mihu drugačije zvaao nego Mačkurda.

Ciganska rabota

Ne znam, je li ćete se znati spomenuti na staroga farnika. Imao je bijele vlase kot golub, a nikada si ih nije dao u pravu dob poškati. Strčali su mu uvijek malo prik ušiju, a malo i prik kolinara. Visili su mu i u vedro visoko čelo, ar nije bio uz svu starost svoju još plišiv. Iznad surkastih bistrjih očiju — njihov je pogled bio krotak i dobroćudan — protezale su se jake i pušaste obrve. Nos mu je bio ravan i tanak, malo predužičak i visio je malo prediboko iznad gornje usne. Po cijelom obrazu splitali su se nebrojni jarčiči, brazde i brazdice, ali svejedno nije lice izgledalo tužno i brižno, nego nekako veselo i zadovoljno, ravno kot kod človika, ki je sa sobom i sa svojom sudbinom zadovoljan.

Kako je izgledao navan, takov je bio i po duši. Krotak kot janje, milostivan i darežljiv, a nije mogao niti muhu da usmrti. Iako je imao lipu i veliku faru, trošio je za sebe najmanje, davao je i siromahu i prosjaku. Nije oštro i glasno karao grihe svojih duš. Ljubaviju i strpljivošću je odgajao školsku dicu i peljao grišnike na ravan put.

Još i one cigane — bilo ih je nekoliko obitelji u njegovoj fari — ki su se čuvali djela kotno vrag tamjana, nagovarao je stari farnik na ko-kakov posao, odvrćao ih od kradje i ljenčarenja.

Osebito jedan je bio on pravi pravcati cigan, črn,

zamazan, a lijen kot čopor kucak, kim od najveće vručine ljeti visi jezik po pedanj iz trube. U svojoj hutici / kolibici na kraju sela imao je ženu i već dice, nego prstov na ruka i noga; nije sijao ni orao, a živio je skoro uvijek u obilju.

Na njega — zvali su ga u selu Čunga — je stari farnik osebito svraćao pažnju, tudio se riči i dobrimi čini, da ga barem malo i postepeno odvrne od neuredjenoga života, od kradje i ljenčarenja. Zvao ga je gusto na farof, da na vrtu ovo ili ono prekopa, da popravi pute po farskom vrtu i spodobno. Za sve te male posle nagradjivao ga je obiljno, samo da mu bude djelo sladje i da se priuči na nje. Veselio se je stari farnik, kad je cigan Čunga predurao dan na farskom vrtu.

Cigan Čunga dohajao je ada na farof, ako i ne rado, ali svejedno. Sve tako dugo, dokle mu se nije zamirilo. Da ali staroga farnika oduči jedanput za uvijek toga vabljenja i pozivanja na djelo, odluči Čunga pri sebi, da će farnika nasamariti onako, da mu projde želja za ciganskom rabotom.

Zove tako stari farnik jednoga jutra cigana Čungu na farof i naredimu, da popravi ogradu oko farskoga vrta, ar je bilo od zadnjega vjetra kokakove škode. A Čunga sve nekako pritišće jezikom, gnjavi se, kot da mu je grlo suho, a stari farnik vidi, da Čungi leži nešto na srcu.

Po ručenju dojde farnik na vrt, kade je Čunga preprókivao oko posla.

— No, Čunga, ča ti falj? Si li gladan ili žajan?

— A znate, gospodine otac duhovni, a znate, a dica... gladna su... a žena... a znate, gospodine otac duhovni... sam rekao... a znate, sam mislio... — Čunga sve

nekako jetka, a ne more ništa izjetkati.

— No Čunga, velim ti. . .

— A znate, gospodine otac duhovni — pohupi se Čunga — sam rekao, sam mislio, bih vas prosio, bi znam bili tako dobri, gospodine otac duhovni — a sada najedanput opali kot iz puške — bi mi znamda dali današnji tobar pak i ča za sutrašnjega najper, znate, gospodine otac duhovni. . .

I napovida se staromu farniku plačućim glasom, kako mu dičica gladuju — sirotice skoro se rušu od glada — a žena da mu je zamalo — ovdje je povišio svoj glas — ostala gladna, žajna, poderana, prez igle na cesti, prez krova nad glavom. Sirota, znate kako joj je teško. . . i tako dalje i još mnogo spodobnoga izmlatio je Čunga.

Kad ne bi bio ravno Čunga, ki je to povidao, mogle bi se bile čiloviku zasuziti oči.

No ne znamda, da bi stari farnik bio vjerovao Čungi, ali biše, kako rekoh, dobroga i darežljivoga srca. A on je tim lakše ispunio Čunginu prošnju, kad je ravno u ta hipac došla i Rezijinka, Čungina žena i mati brojne zamazane ciganske dičice.

Da se ugne dvoglasnomu zmaljanju i prosjačenju, gustomu i isto tako lažnomu klanjanju — milostivni naš gospodin otac duhovni simo, pak gospodin otac duhovni tamo, čas ovako pokorno, čas onako pokorno — da se ada tomu ugne i da učini dobar čin, mahne Čungi rukom, neka ide s njim na vežu. Ide Čunga, a Rezijinka ga slijedi.

— Na, ovo je za danas, a ovo za sutra. . .

— A gospodine. . . — i opet počne stara litanija na dva glase, za dicu, da su gladna i gola, za objed i za vičeru, za canjke i fanjke.

A stari farnik daje još i još, sad za ovo, sad za ono i vas je blažen, da nij' tete Kate kuharice, ar bi ta kršćenica bila zdavno istirala i Čungu i Rezijinku. Ona je naime uvijek pazila, da na farofu ne projde ništa po zlu.

Kad je pak Čunga mislio da je dosta, predá sve ča je dostao Rezijinki i pošalje ju hitro domom. A sâm se otpravi potiho iz veže i mjesto na vrt projde mirno kroz putnu ljesu.

— No Čunga, kamo ćeš? — dospene ga stari farnik pitati.

— A znate, farniče — nije bilo sada niti gospodina, a kamoli oca duhovnoga, niti je zeo ruke iz žepa — dali ste mi tobar, dali ste mi objed, a nazadnje i vičeru. A po vičeri ni sâm sveti Petar na nebu ne djela, ter neću ni ja. — Zarova ruke diboko u žepe poderanih hlač i zgubi se.

Stari farnik projde dlanom prik svojega visokoga čela, ravno kot da kani prognati neugodne misli. Za jedno neugodno iskustvo bogatiji otpravi se svojim pomalo klecavim hodom na vrt.

Stari Zosko

Stari Zosko bio je jedan od onih meštrov iz starih vremen, ki su mnogo do sebe držali.

Ali razumio je svoj posao; djelao je brižno, točno i polako. Kad bi metnuo jednu ciglu na zid, mogli ste biti sigurni, da će ta cigla onde ležati, dokle god ostane kamen na kamenu. I metnuo je tu ciglu ravno tamo, kamo je i sišla: ni za milimetar predaleko na desno, ni za vlas predaleko van. A zimao je ravno toliko kaše, koliko je bilo potrebno, ne preveć nit premalo.

Kot vidite, stari Zosko je bio zidar.

Mimo toga još i drivodjelac.

Te dvi meštrije su se u stari časi kombinirale, tako da ti je isti meštar, ki ti je uzidao stan, mogao velje nasaditi i krov na njega. To je bilo praktično i dobro, ne kot sada, ar se nisi morao pogadjati s bogzna kolikimi meštiri.

Sada, kad sada kaniš zidati stan, moraš se najprije pobrinuti za plan, a s planom se moraš natezati kod poštovane oblasti, koj onda ne paše ovo ili ono. A kad poštovana oblast konačno privolji, onda ti je potrebno još sedamdeset i sedam meštrov. Dokle ti projde posliđnji iz stana, imaš sijede vlase ili si pliživ.

Sve to kod staroga Zoske nije bilo potrebno.

Kad si se s njim pogadjao za stan, onda ste se najprvo

pošteno opili, malo se natezali za ki-ta dukat, i sve je bilo u najvećoj uredbi. Ti si priskrbio sve, od prve cigle do posljednjega čavla.

Po nekom času, obično jedne nedilje po vičernji, došao je stari Zosko i rekao, da ćete tako početi u ime Božje sutra. Onda ste prošli k Jandri na krčmu na jedan špricer. Kašnje pak pilo se je i na litare, jednoga na fundamenat, drugoga za lipo vrime, tretoga na kapić. Potom je hižni gospodar morao pojti domom krmiti blago, ar se je večer nagibao. A stari Zosko ostao je kod Jandre, popio četvrti litar za žaju, a peti na Božji blagoslov.

Takov meštar je bio stari Zosko, Bog mu daj pokoj.

Ponedijjak jutro došao je zaistinu stari Zosko, a s njim još jedan ili dva zidari. Meštar je otkoracao fundamenat i poprične stijene, i počeli su. Ti si mogao s družinom i tobrači mišati kašu i „cujrohat“, ciglu donášati i trušice puniti, a stari Zosko je komandirao i zapovidao, metao ciglu do cigle, red na red. Ti si onda bio nigdo u stanu, ar su i Zoskini zidari s tobom zapovidali. U deveti ura i u četiri mogao si im donášati vino, svakomu po pol litara. A u dvanaesti i šesti znali su spustiti i jedan i drugi ciglu na pol puta od ruke do zidi i reći glasno: „Fajromti!“

Tako je stari Zosko polako i sigurno u Božjem miru uzidao mnoge stane i svi su bili zadovoljni. Ali kot velim, Zoski se nije smilo zapovidati i prigovarati da se mora ovo ovako ili onako načiniti ili da obloki moraju biti za pedanji viši.

— Zidjem ja — rekao bi onda — ne preprđaj mi!

Kot velim, išlo je to ljeta i ljeta dugo i bilo je sve u uredbi. Stari Zosko je zidao, a ljudi su „cujrohali“ ciglu,

zidare napajali vinom i nisu Zoski preprđali.

Stalo se je, da je morao Matko Potpuđrićev zidati, ar mu se je stara kalupa kanila zrušiti na glavu. Matko ali bio je ravno takov kot i Zosko: razuman i gospodaran, a komandirao je ravno tako rado i zapovidao dobro kotno Zosko. I on se je znao usaknuti na drugoga:

— Muč' mi, ne preprđaj!

Kad se je premiravao fundamenat, Matko i Zosko skosnuli su se po prvi put. Kad su ga kopali, svadili su se po drugi put, a po treći put velje drugi dan jutro, kad je Zosko nenadjano spustio jednu ciglu Matki ravno na palac. Po peti, šesti i deveti put svadili su se za obloke, za vrata, trame, vrage i pakle i čavle, tako da je cijelo selo čekalo, kad će Zosko ostaviti zidanje i Potpuđriću reći, neka ide k vragu. No i ako su se na dan trikrat svadili, tri pute su se i pomirili. Ali obadva mislili su po sve noći, ki će koga kako nasamariti i čim čemu se fantiti. Ugodalo im se je, vrijed ovomu, vrijed opet onomu, ali se nije pravo pokazalo i dokazalo, ki je jači i ki zna bolje komandirati.

Zidanjem bili su skoro pri kraju, krov je bio nastavan, bilo je još samo manjega prčkarenja po stanu. U štali i kamri falili su još podboji i vrata i druge malenkosti.

I skoro bi bilo sve ovo završilo prez senzacije, da se nije jedne noći u Zoskinoj glavi rodila dobra misao, kom je pak drugi dan zaistinu spuknuo „hauptrefer“, i to ovako:

Po južini pljunuo si je Zosko nanovo zdravo u šake i metao ciglu na ciglu uz podboje vrat, ka su peljala iz vanjske kamre u nutarnju. Ova je bila dai četire lopate diblja nego vanjska i služila je velje kot pivnica, a obloka nije imala. Nešto pred šestimi bio je Zosko gotov tim poslom i

veli Matki Potpuđriću:

— Dajder, Matko, ćemo velje sprobirat i vrata, je li pašu!

Matko pomore Zoski nasaditi vrata, sve paše, trnki su na pravom mjestu i vrata se dobro otpiraju, samo se ne moru do kraja zapriti.

Reče Zosko:

— Nuder, Matko, poj va nutarnju kamru, pak dobro pritišći vrata, da si ja 'vo „onrajsam“, da se budu dala do kraja zapriti!

Ide Matko nutar, zatvori vrata za sobom i upira se čvrsto, da si bude mogao Zosko „onrajsat“.

I Zosko si je „onrajsao“. Zame hitro kus vlake, pretakne ju kroz klamfu, ka je bila provizorno zabita u vrata i jednim kolcem zaveruži vrata, da se nisu dala nit za vlas pomaknuti.

A Matko se upira u vrata u nutarnjoj kamri, kade je škuro kot u žepu, ar su ostavne samo pod gveljbom dvi po ciglu velike školjice za prozračivanje.

Nato velu Zoskini zidari glasno: „Fajromt!“ A tobrači i družina se razbignu ko-kuda, jedan na vrt pod slive, drugi sičkati u škadani, a Julka, Matkina žena projde k Mojziju po petrulja. Samo stari Zosko stao je muče pod strihom i čekao, ča će to Matko stvoriti.

Najprvo se ništa nije gibalo u nutarnjoj kamri. Matko je mislio da Zosko dosta dugo triba za svoje „onrajsanje“ i da ništa ne govori, ča drugače nije njegova pravica.

Sad se pojavi Zosko:

— Matko, „fajromt“ je, laku noć! A vrata sad pašu!

S tim fučne po kraju doli i ravno k Jandri na krčmu na

špricer.

— Aha — misli si Matko — tote cigan nima kosti. Spočetka je Matko još miran i batoran, misleći: — No otpriti će mi gdo ta. — Javlja se iz kamre, zove ducu i ženu:

— Mat, dica, kade ste? Oprite mi!

Ali vani ništa, nij' ni mrtve duše.

A Matko po nekom času grubnije:

— Kade vas vrag ima? Oprite! Da bi vas...!

Vani opet ništa. Prošlo je pol ure, a Matko psuje i basantira u nutarnjoj kamri. Konačno mu nije žao ni novozazidanih podbojev ni vrat, riva i upira se u nje.

— Hooo-ruk, hooo-ruk...!

Ali Zoskino djelo je solidno i čvrsto, pak se Matko mora po par puti pohupiti: „Hooo-ruk!“ Kad na jedan silan hoo-ruk zarompoću vrata, podboji se usipnu, a uz oblak prašine i silesiju japna, berfe i friške kaše doseli se i dobar dio cigal doli, a usred svega toga leži raščepuren kot žaba Matko Potpuđričev.

Bilo bi grišno da vam sve to povim, ča se je Matko napsovao na vraga i na staroga Zosku; a Zosko da je vrag a vrag da je Zosko i tako dalje. Ali toliko vam morem reći, da mu je kod jedne jedine psovke sedam puti sfalila sapa. Zakleo se je, da se s tim vragom, s tim starim Zoskom neće pominati ni jedne riči.

I nije se pominao, dokle se nije stan dogotovio. Ali još već, Matko i stari Zosko nisu se ni opili, kad je bilo sve gotovo.

A to se bome u povijesti Zoskine zidarije još nije bilo dogodilo. I zarad toga bilo je Zoski žao, da je Potpuđriča nasamario.

Šmišica Tajednika

Mala Agneska bila je kod svoje sestri-ce Milice na pohodu.

Milicin tata je namešćen u jednoj nimškoj općini. Pošalje Milicu pak Agnesku u trafikku po cigarete.

Trafikantica pita Milicu po nimšku, da gdo je ta divičica.

Veli Milica po nimšku: „Das ist meine Cousine.“

Dobro, dojdu dica van na ulicu.

Nato Agneska Milici:

„Ti, to ti velim, ja nisam tvoja kozinja!“

Fridrik BINTINGER

rodio se je 27. februara 1913. Ijeta u Malom Borištofu kot sin stolara.

Pohadjao je domaću osnovnu školu u Malom Borištofu i gimnaziju u Željeznu, kade je i maturirao. U Beču študirao je u predbojnom vrimenu pravo. Da si financira študij, ide i djelati. Po okupaciji Austrije od strani Nimške dojde na frontu u

Jugoslaviju, ondanle kot degradiran vojnik u logor u Krumavu u Českoj, a zatim na frontu u Francusku. Ovde dospene u ropstvo / zarobljeničtvo iz koga ga oslobodi jedan židovski poznanac, oficir u francuskoj vojsci, tako da se more jur 1945. Ijeta vratiti domom. Ovde završi študije prava, odsluži obligatno Ijeto na sudu u Željeznu i prakticira zatim na trgovačkom sudu u Beču.

1947. Ijeta preuzme uredništvo „Našega Tajednika“. Dio svojih „crtić“ napisao je jur ranije.

1951. Ijeta obeteža na plući i dojde na vračenje u Grimmenstein. Od 1954. do 1957. Ijeta zaposlen je na Gornjoj Pulji kot kandidat za notarijat. 1957. Ijeta dr. Fridrik BINTINGER ponovno obeteža, tako da mora napustiti posao. Po tri Ijeti bolovanja umro je dr. Fric Binting 20. septembra 1960. Ijeta.

Sadržaj

Predgovor	3
Da samo znate kako dobar je krumpir (NT 27 / 51)*	5
Šiling i groš (NT 5 / 51)	11
Prava božja istina (Gradišće Kalendar 1947)	15
Mare na podacu (Gradišće Kalendar 1948)	20
„Desetka“ (NT 4 / 51)	26
Molitva na Novo ljeto (NT 1 / 51)	29
Matačevi fanjki (NT 38 / 49)	33
Patinkin Tonac (NT 36 / 49)	35
Viške i viškinji (NT 32 / 49)	38
Matac i pedeset vukov (NT 29 / 49)	42
Moderni fotografi: Donat & Comp. (NT 42 / 49)	45
Fratri (NT 28 / 49)	49
Ignjača ili raskumljeno kumstvo (NT 27 / 49)	53
Kupanje u polnoči (NT 26 / 49)	57
Milo za drago (NT 24 / 49)	61
Na kratki (NT 4 / 47)	64
Suzni božićni dar (NT 1 / 49)	66
Šola i Šmula (NT 21 / 48)	69
Vrazi su dragi (NT 30 / 49)	71
Ivan i Grgo (NT 25 / 49)	74
Ferko (NT 2 / 47)	78
Doma je najbolje (NT 5 / 49)	83
Svaki duh svojega Boga hvali (NT 30, 31 / 47)	88
Duhi (NT 3 / 47)	93
Elijaš i 25 batic (manuskript)	98
Mačkur Miho i gulaš (NT 23 / 49)	102
Ciganska rabota (NT 22 / 49)	106
Stari Zosko (NT 1 / 47)	110
Biografija	

* Naš Tajednik, broj 27, ljeto 1951